

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Природничо-географічний факультет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКИ

Збірник статей студентів природничо-географічного факультету
МДПУ імені Богдана Хмельницького

ВИПУСК II

Мелітополь – 2019

УДК 1+55+37+9
А 43

А 43 Актуальні проблеми вітчизняної науки: Збірник статей студентів природничо-географічного факультету МДПУ імені Богдана Хмельницького. Випуск II / За ред. Л. М. Донченко, С.І. Пачева. Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2019. 174 с.

Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Погляд редакційної колегії збірника не завжди співпадає з позицією авторів опублікованих матеріалів. Автори повністю відповідають за стилістику, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

© Автори статей, 2019.
© Мелітопольський
державний педагогічний
університет імені Богдана
Хмельницького, 2019.

ЗМІСТ

Бессараб В.А. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ НИЖНЬОДНІСТРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ	6
Білокобила М.О. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	10
Блищик М., Передерій Д., Шелудько О. ФЕСТИВАЛЬНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ	13
Бородіна К.О. ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИКА ІСПАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В ЧАСИ ПРАВЛІННЯ ФІЛІПА ІІ	17
Будей П. ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	22
Гладкий Д. ІСТОРИОГРАФІЯ ВИВЧЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ПОГЛЯДІВ М.ДРАГОМАНОВА	25
Горбань С., Придьма А. РОЛЬ НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ З ГЕОГРАФІЇ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ	29
Григоренко М., Луконіна Ю. ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ	33
Донцова К.С. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГІДРОГРАФІЧНОЇ МЕРЕЖІ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я	36
Ейтінгер О.С. СУЧАСНА ДИНАМІКА БЕРЕГОВОЇ ЗОНИ В РАЙОНІ АРАБАТСЬКОЇ СТІЛКИ	39
Жук Д.В. ДІЯЛЬНІСТЬ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА У МІСТІ ВОЛНОВАХА ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	44

Кафо С. В. ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ НООСФЕРНОЇ КОНЦЕПЦІЇ В. ВЕРНАДСЬКОГО ЯК СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	47
Кирєєв К.Є. МЕТОДИЧНІ ВИМОГИ ДО МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ В ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	53
Ковальчук А., Начосна В. РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	57
Кожасєва А.С. ФАКТОРИ, ЩО ОБУМОВЛЮЮТЬ РОЗВИТОК АБРАЗЙНО-ЗСУВНИХ БЕРЕГІВ НА ПІВНІЧНОМУ УЗБЕРЕЖЖІ АЗОВСЬКОГО МОРЯ ...	61
Козинець В.С. ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ ПІВНОЧІ ТА ПІВДНЯ У 1820-Х РОКАХ	70
Кремень В.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ГЕОГРАФІЧНОГО ЗМІСТУ БАНКНОТ КРАЇН ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ	73
Младьонов І.М. ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ В ДОБУ ПЕРЕБУДОВИ	76
Мусна А.С. ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ ТОМАША МАСАРИКА.....	81
Мусієнко В.М. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ В РІЗНІ ВІКОВІ ПЕРІОДИ	84
Непша Я.Ю. СУЧАСНІ ЕКЗОГЕННІ ГЕОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ	89
Оніщенко С.С. СТАН ТА ВИКОРИСТАННЯ МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННОЇ БАЗИ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	92
Оношко А.О. ХАРАКТЕРИСТИКА АРХИЗЬКОГО ТУРИСТИЧНОГО МІКРОРАЙОНУ	96
Передрій Д.О. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КЛІМАТУ КУОРТУ КИРИЛІВКА	99
Пласкальна К. ХАРАКТЕРИСТИКА РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	104

Прохорова Д. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИДАТНОСТІ РІЧОК УКРАЇНИ ДЛЯ ВОДНОГО ТУРИЗМУ	107
Сагдієва І.І., Панченко А.Ю., Передерій Д.М. СТАНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ УКРАЇНИ	110
Саприкін В.В. СИСТЕМА ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ	114
Склярів Р. В. ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОБЛЕМ МЕЛІТОПОЛЯ ЯК СКЛАДОВОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ МІСТА	118
Галдікіна О. Р. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ХРИСТИЯНСТВА НА ТЕРИТОРІЇ БОЛГАРІЇ	121
Терзієв В.М. ПОЛІТИЧНА КОНФРОНТАЦІЯ МІЖ АНГЛІЄЮ І ФРАНЦІЄЮ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ...	124
Устименко І.О. ХАРАКТЕРИСТИКА НЕТРАДИЦІЙНИХ ВИДІВ ТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТТІ	129
Чопик Д.І. СУЧАСНИЙ СТАН АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ м. ЗАПОРІЖЖЯ	132
Шелудько О.М. СТРУКТУРА ТА ОБСЯГИ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ	135
Ситнеко М. ВПЛИВ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА СОЦІАЛЬНИЙ-ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН УЗБЕРЕЖЖЯ АЗОВСЬКОГО МОРЯ	140
Абраменко О., Арапан М., Тонка Н. СУЧАСНА ДІЯЛЬНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ UNWTO ДЛЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В СВІТІ..	146
Денисенко В., Турецька А. ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ЛАНДШАФТО-ЗНАВСТВА ЯК НАУКОВОГО НАПРЯМУ	149

Дядік О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	153
Кириєнко Ц., Німич І., Боярський М. ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ГОСПОДАРСТВА У ТЕРИТОРІАЛЬНО-ТУРИСТИЧНИХ КОМПЛЕКСАХ УКРАЇНИ	158
Рибалкіна К., Згоба М., Бабіцька О. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	161
Кожасва А.С. ГІДРОГЕОЛОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСІВ ПІДЗЕМНИХ ВОД БУЧАЦЬКИХ ВІДКЛАДІВ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ ДІЛЯНКИ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО МІСЬКОГО ВОДОЗАБОРУ	165
Верхова К.О. БАЛКИ ЯК ПРИРОДООХОРОННІ ТЕРИТОРІЇ НИЖНЬОДНІПРОВСЬКОГО ЕКОКОРИДОРУ	170

- Міністрів України від 29.12. 1995 р. № 1074. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-95-%D0%BF>
5. Про правовий статус іноземців : Закон України від 04.02.1994 р. №3929 -ХП // URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3929-12>.
  6. Сучасний стан законодавчого забезпечення туризму в Україні: проблеми та шляхи вирішення: Звернення учасників Всеукраїнських громадських слухань / Туристична Асоціація України. URL: <http://www.tourism.gov.ua/publ.aspx?id=322>.
  7. Указ Президента України «Про Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740/2000>

УДК 373.033

СИСТЕМА ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

Саприкін В. В.

студент спеціальності

014 07 Середня освіта (Географія)

(науковий керівник –

к. геогр. н., доцент Левада О. М.)

Поглиблення екологічної кризи та її наслідків упродовж ХХ – початку ХХІ століття зумовили необхідність радикальних змін у процесі виховання людини культурної, яка з повагою ставиться до природи. Актуальність та пріоритетність цього напрямку виховання відображена в міжнародно-правових документах: Програмі Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища (ЮНЕП) (1972), Резолюціях з екологічної освіти Ради та Міністрів освіти (1988) та Європейського Парламенту (1993), Хартії Землі (2000). На основі узагальнення результатів діяльності таких організацій, як Рада Землі та Міжнародний зелений хрест (2000), ЮНЕСКО

(Рамковий документ дій, Дакар, 2000), Шостої програми дій з охорони довкілля ЄС (2001–2010), та вітчизняних нормативних документів (Національної доктрини розвитку освіти України, Концепції екологічної освіти і виховання, Концепції розвитку екологічної освіти в Україні, Концепції регіональної системи освіти для сталого розвитку тощо), констатовано, що метою діяльності різних навчальних закладів задекларовано формування системи цінностей, серед яких екологічну вихованість виокремлено як провідну цінність людини. Означене дає підстави стверджувати, що вирішення проблем екологічного виховання молоді нині набуває системного характеру.

Фундаментальним теоретико-методологічним підґрунтям для розв'язання проблем виховання екологічної культури людини є праці, в яких розкрито проблеми взаємодії людини й навколишнього середовища; висвітлено концепції еволюції культури та науки про культуру та висунуто ідею про еволюційний розвиток ставлення людини до використання природних ресурсів; розроблено психолого-педагогічні механізми формування ціннісного ставлення людини до природи; вказано напрями подолання впливу антропогенних факторів на навколишнє середовище; виділено тенденції екологічної освіти тощо.

Шкільний курс географії займає провідне місце у формуванні екологічних знань та вмінь учнів. Екологічне виховання є цілеспрямованим, організованим процесом підготовки підростаючого покоління до розв'язання екологічних завдань, а екологічна культура поєднує в собі систему екологічних цінностей і відношень, що регулюють норми поведінки і діяльності людини в природі; систему екологічних знань про природу і людину в ній; практичні вміння, навички та технології екологічної діяльності – які у своєму розвитку проходять три рівні: низький («треба»), середній («хочу»), високий («не можу інакше»).

В своїй роботі ми вивчили стан досліджуваної проблеми у практичній роботі загальноосвітньої школи, проаналізували шкільну навчальну програму з географії з метою виявлення потенційних можливостей географії у формуванні екологічної культури учнів.

Аналіз ролі шкільної географії у формуванні екологічних знань показав, що вона втрачає своє системоутворююче, узагальнююче значення в системі шкільної екологічної освіти, незважаючи на свій величезний інтегровальний потенціал. Тому потрібно визначити шляхи відновлення цього потенціалу на основі нових підходів щодо ролі географії у вирішенні екологічних проблем. Для цього насамперед потрібно провести екологізацію шкільного курсу географії. Аналіз шкільної програми з географії виявив потенційні можливості курсу у формуванні екологічної культури учнів.

Залучення учнів до систематичної екологічної діяльності задля формування екологічної свідомості й ціннісного ставлення до природи; урізноманітнення форм і методів навчання під час вивчення географії задля набуття учнями досвіду екологічно зорієнтованої діяльності, формування екологічної поведінки; забезпечення єдності навчальної і позакласної роботи з географії, спрямовано на формування екологічної культури учнів.

На нашу думку, шкільний курс географії на початку XXI століття повинен стати центром об'єднання природничих і суспільних наук, спрямованих на вирішення глобальних проблем людства. Це впливає із самої суті сучасної географії, яка знаходиться на межі між природничими і суспільними науками, а тому є наукою, що може в повній мірі розглядати взаємодію людини і природи.

Необхідно систематично спрямовувати зусилля учителя на розвиток уявлень про екологічні цінності й норми, що є визначальними для становлення екологічної культури.

Вирішення цих завдань можливе за умови проведення таких форм позакласної роботи як еколого-географічні тренінги, рольові ігри, вікторини.

Особливу увагу ми приділили екологічним проблемам збереження Молочного лиману та збереженню лісосмуг на території Запорізької області. Учням було запропоновано розробити еколого-географічні проекти: «Екологічний стан Молочного лиману», «Екологічний стан лісонасаджень Запорізької області» тощо.

Слід зазначити, що необхідна системна, послідовна робота з учнями в цьому напрямку, тому що епізодична робота з формування екологічної культури учнів буде не ефективною.

Така екологізація освіти полягає у чіткому виділенні в програмі з географії екологічного матеріалу, який б дозволив створити гармонійну систему цілеспрямованого, комплексного формування екологічних знань та умінь підростаючого покоління в загальноосвітніх школах.

Список використаних джерел та літератури

1. Бондаренко О. В. Проблеми формування екологічної свідомості в сучасних умовах // Весник Малой академии наук Криворожского подразделения Европейского университета финансов, информационных систем, менеджмента и бизнеса. № 1 (1). 2001. С. 80–87.
2. Географія. 10–11 класи (Рівень стандарту): навчальна програма URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalnaserednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
3. Дубовий В.І., Дубовий О.В. Екологічна культура : навч. посіб. Херсон: Грінь Д. С., 2016. 256 с.